

Sygn. akt II Ca 158/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 marca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Białymstoku II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Bożena Sztomber (spr.)
Sędziowie:	SSO Mirosław Trzaska SSR del. Jacek Malinowski
Protokolant:	st. sekr. sąd. Zofia Szczęsnowicz

po rozpoznaniu w dniu 27 marca 2014 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa H. N.

przeciwko E. S.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim

z dnia 20 grudnia 2013 r. sygn. akt I C 77/13

I. oddala apelację;

II. zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 300 (trzysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

Powódka H. N. wystąpiła przeciwko pozwanej E. S. z powództwem o zapłatę kwoty 2.000 złotych wraz z kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego.

Pozwana E. S. wносиła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki na jej rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z dnia 20 grudnia 2013 roku Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim oddalił powództwo (pkt I) i zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 617 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 600 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II).

Sąd I instancji ustalił, że powódka i pozwana są współwłaścicielkami gospodarstwa rolnego położonego w miejscowości L.. Powódka przedstawiła na tę okoliczność umowę dożywocia, a pozwana tego dokumentu nie kwestionowała. Pozwana nie przeczyła także, iż występowała do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Oddziału w Ł.o przyznanie jej dopłat bezpośrednich i dopłat ONW w związku z posiadaniem nieruchomości rolnych wchodzących w skład przedmiotowego gospodarstwa rolnego i że takie dopłaty otrzymywała.

Powołując się na treść art. 207 k.c. Sąd Rejonowy wskazał, iż pożytki i inne przychody z rzeczy wspólnej przypadają współwłaścicielom w stosunku do wielkości udziałów; w takim samym stosunku współwłaściciele ponoszą wydatki i ciężary związane z rzeczą wspólną. Współwłaścicielowi przypadają zarówno pożytki naturalne, jak i cywilne, a ponadto inne przychody, które nie stanowią pożytków z rzeczy w rozumieniu kodeksu cywilnego, nie są bowiem normalnym dochodem z rzeczy, uzyskanym zgodnie z zasadami prawidłowej gospodarki, a czymś wyjątkowym. Pożytkami naturalnymi rzeczy są jej plody i inne odłączone od niej części składowe, o ile według zasad prawidłowej gospodarki stanowią normalny dochód z rzeczy (art. 53 § 1 k.c.). Zgodnie zaś z art. 53 § 2 k.c. pożytkami cywilnymi rzeczy są dochody, które rzecz przynosi na podstawie stosunku prawnego.

Sąd I instancji stwierdził, iż tzw. dopłaty unijne nie stanowią pożytków wynikających z prawa własności nieruchomości rolnych. Dopłaty unijne są elementem Wspólnej Polityki Rolnej krajów Unii Europejskiej. Ich celem jest przede wszystkim dotowanie niektórych działów produkcji rolnej po to, aby taka działalność była opłacalna. Służą one wyrównywaniu możliwości produkcyjnych przez dotowanie tych rolników, którzy gospodarują w trudniejszych warunkach. Sąd Rejonowy zaznaczył, że dopłaty unijne są związane z prowadzeniem produkcji rolnej i nie mają żadnego powiązania z prawem własności nieruchomości rolnych. Świadczy o tym wyraźnie fakt, iż ani przepisy poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 18.12.2003 roku o płatnościach bezpośrednich do gruntów rolnych i oddzielnej płatności z tytułu cukru (Dz. U. z 2004 r. Nr 6, poz. 40 z późn. zm.), ani obecnie obowiązującej ustawy z dnia 26.01.2007 roku o płatnościach w ramach wsparcia bezpośredniego (tekst jedn. Dz. U. 2012.1164 z późn. zm.), nie stawiały wymogu własności nieruchomości rolnej, ale przyznawały prawo do nich posiadaczom gruntów rolnych, którzy spełniali określone wymogi, w szczególności: utrzymywanie gruntów w dobrej kulturze rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska i właściwej normy obszarowej. Przyznanie płatności unijnych zostało ściśle powiązane z osobą producenta rolnego i ukierunkowane na konkretny cel w oderwaniu od stosunku prawnego tego producenta do nieruchomości. Stąd nie sposób uznać tychże płatności za pożytki w rozumieniu art. 207 k.c. Płatności unijne są należnościami o charakterze administracyjnoprawnym, a nie cywilnoprawnym, a wydaje się, że intencją ustawodawcy, który zezwolił współwłaścicielom przy znoszeniu współwłasności na rozliczanie pożytków i przychodów (art. 207 k.c.) było rozliczanie pożytków i przychodów wynikających ze stosunków regulowanych przepisami prawa cywilnego.

Z powyższych względów Sąd Rejonowy oddalił powództwo jako bezzasadne. Sąd I instancji oddalił wniosek pełnomocnika powódki o udzielenie informacji przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Oddział w Ł. co do wysokości dopłat pobranych przez pozwaną i upraw, jakie prowadziła na przedmiotowych nieruchomościach, uznając, iż informacja taka jest zbędna dla rozstrzygnięcia. Wnioski dowodowe zgłoszone w piśmie z dnia 19 listopada 2013 roku zaś pominął jako spóźnione.

O kosztach procesu rozstrzygnął w oparciu o art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła powódka, zaskarżając go w całości. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, mających istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, a mianowicie art. 207 k.c. poprzez błędne jego zastosowanie i ograniczenie się przy orzekaniu jedynie do dopłat bezpośrednich, pobieranych przez pozwaną i uznanie, iż nie stanowią one pożytków w rozumieniu art. 207 k.c., podczas gdy powódka wносиła o rozliczenie wszelkich pożytków z gruntów rolnych, których powódka i pozwana były współwłaścicielkami,

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, mianowicie art. 7 ust. 7 i 8 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego poprzez niezastosowanie niniejszych przepisów, zgodnie z którymi wnioskodawca, który ubiega się o dopłaty do gruntów rolnych obowiązany jest przedstawić wraz z wnioskiem oświadczenie współposiadaczy działek rolnych o wyrażeniu zgody na ubieganie się o przyznanie płatności przez rolnika wnioskującego o płatność,

3. naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść zapadłego w sprawie orzeczenia, tj. art. 217 § 1 i 2 k.p.c. poprzez oddalenie wniosków dowodowych powódki o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu rolnictwa, zmierzającego do udowodnienia faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, tj. określenia wysokości uzyskanego przez pozwaną przychodu z prowadzonego gospodarstwa rolnego oraz zaniechanie przez Sąd I instancji działań zmierzających do wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy, co w konsekwencji doprowadziło do nierozpoznania istoty sprawy (rodzaju i wysokości uzyskanego przez pozwaną przychodu z gospodarstwa rolnego).

Podnosząc powyższe zarzuty, apelująca wnosila o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu oraz zasądzenie na jej rzecz od pozwanej kosztów postępowania za obie instancje, ewentualnie o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powódki nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy podziela ocenę Sądu I instancji, iż z uwagi na fakt, że płatności bezpośrednie oraz płatności z tytułu wspierania gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) – tzw. dopłaty unijne nie stanowią pożytków w rozumieniu art. 207 k.c., roszczenie będące przedmiotem powództwa nie mogło być uwzględnione. Sąd Rejonowy nie dopuścił się zarzucanych mu uchybień procesowych i nie naruszył prawa materialnego. Z tego względu argumentacja skarżącej nie mogła prowadzić do zmiany zaskarżonego orzeczenia.

W odniesieniu do zarzutu naruszenia dyspozycji art. 207 k.c. wskazać należy, że zarzut ten wymagał przede wszystkim rozpatrzenia w aspekcie tego, czy Sąd I instancji prawidłowo rozpoznał żądanie zgłoszone przez powódkę, biorąc pod uwagę jego podstawę faktyczną, a zatem ramy niniejszego postępowania, zakreślone przez stronę powodową jej twierdzeniami wskazanymi w treści pozwu oraz w toku postępowania. Wbrew temu, co skarżąca podniosła w treści apelacji, Sąd Rejonowy trafnie uznał, że od początku w sposób jednoznaczny i konsekwentny domagała się ona zasądzenia od pozwanej kwoty 2.000 złotych z tytułu częściowego rozliczenia pożytków wynikających wyłącznie z pobieranych przez pozwaną dopłat unijnych. Do tego właśnie zmierzał wniosek dowodowy, jaki został zgłoszony w pozwie, a który dotyczył zobowiązania Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Oddział w Ł. do przedstawienia informacji, jakie wnioski były składane w przedmiocie dopłat przez E. S. i jakie płatności pobierała pozwana z tego tytułu w latach 2002 – 2012. Powódka wskazywała bowiem, iż co najmniej od 2005 r. jej siostra E. S. pobierała dopłaty unijne i z tego tytułu żądała od pozwanej kwoty 2.000 złotych jako częściowego rozliczenia pobranych pożytków. W uzasadnieniu pozwu zaznaczyła, że ostateczna wartość roszczenia zostanie przez nią wskazana po uzyskaniu informacji z ARiMR o wysokości przyznanych świadczeń. Zwrócić należy uwagę na fakt, iż także świadek A. M., przesłuchana w drodze pomocy prawnej w Królestwie Belgii, zeznawała właśnie w tym przedmiocie i na tej kwestii koncentrowały się pytania, jakie zostały skierowane do świadka przez stronę powodową.

Z uwagi na powyższe okoliczności brak było podstaw do przyjęcia, iż powódka domagała się rozliczenia „wszelkich” pożytków, jakie pozwana uzyskiwała w związku z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, które w istocie nie zostały sprecyzowane, a powódka nie wskazała, z jakiego tytułu pożytki te miałyby być dochodzone. Taka wersja rozszerzonego

żądania powódki pojawiła się dopiero na etapie postępowania odwoławczego i nie pozostawała w związku zarówno z treścią roszczenia sformułowanego w pozwie, jak również z czynnościami podejmowanymi w toku postępowania. Zgłoszony przez powódkę w piśmie z dnia 19 listopada 2013 r. wniosek dowodowy o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu rolnictwa nie wynikał z określonych twierdzeń faktycznych powódki, które za pośrednictwem tego dowodu chciałyby wykazać, zgodnie z zasadą ciężaru dowodu wyrażoną w art. 6 k.c. Trafnie zatem Sąd I instancji oddalił wniosek dowodowy skarżącej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rolnictwa na okoliczność oszacowania dochodu, jaki w związku z prowadzeniem gospodarstwa rolnego osiągnęła pozwana. Pomijając już bowiem fakt, że wniosek ten w świetle art. 207 § 6 k.p.c. był spóźniony, bowiem pochodził z dnia 19 listopada 2013 r., podczas gdy pozew został wniesiony w dniu 25 stycznia 2013 r., to nie był on powiązany z rozszerzeniem podstawy faktycznej żądania powódki, lecz z jej pierwotnymi twierdzeniami co do podstawy faktycznej roszczenia.

W ocenie Sądu Odwoławczego Sąd I instancji nie dopuścił się również obrazy art. 207 k.c. w aspekcie oceny, iż dopłaty unijne nie stanowią pożytków w rozumieniu tego przepisu. W sprawie nie doszło do naruszenia przepisów art. 7 ust. 7 i 8 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o płatnościach bezpośrednich do gruntów rolnych i oddzielnej płatności z tytułu cukru (Dz.U.2004.6.40). Abstrahując już od tego, iż w tym akcie prawnym brak jest powołanych przez skarżącą przepisów, zaś jej intencją z pewnością było wskazanie art. 7 ust. 7 i 8 ustawy z dnia 26 stycznia 2007 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz.U.2012.1164 j.t.), podkreślić należy, iż te wymogi, jakie przewidziano w przytoczonej regulacji, a dotyczące uzyskania płatności przez współposiadaczy gruntów rolnych, mają znaczenie jedynie w trybie postępowania administracyjnego przy składaniu wniosku o przyznanie płatności obszarowych, a zatem pozostają bez wpływu na ocenę żądania zgłoszonego przez powódkę w przedmiotowym postępowaniu. Jak słusznie zauważył Sąd Rejonowy, świadczenia w postaci dopłat unijnych mają charakter administracyjnoprawny, nie stanowią więc pożytków przewidzianych treścią art. 207 k.c., tj. pożytków o charakterze cywilnym. Sąd I instancji dokonał tu trafnej interpretacji, takie jest stanowisko wyrażane w orzecznictwie i Sąd Okręgowy je podziela (postanowienie Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 15 listopada 2010 r., II Ca 731/10; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2011 r., II CSK 430/10, LEX nr 846560, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2011 r., IV CSK 93/11, LEX nr 1102266). Dopłaty nie mogą być traktowane jako pożytki cywilne z tego względu, iż nie są one pochodną prawa własności nieruchomości rolnej, lecz są powiązane z osobą producenta rolnego, z prowadzeniem produkcji rolnej, do której nie wymaga się legitymowania własnością gospodarstwa rolnego. Z uwagi na powyższe Sąd Rejonowy nie naruszył art. 217 § 1 i 2 k.p.c. oddalając na rozprawie w dniu 20 grudnia 2013 r. wniosek dowodowy powódki w przedmiocie uzyskania z ARiMR Oddział w Ł. informacji co do wysokości pobranych przez pozwaną dopłat unijnych w latach 2002 – 2012 i rodzaju prowadzonych przez nią upraw rolnych, która to informacja była zbędna dla rozstrzygnięcia sprawy.

Z tych względów apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy. Wysokość należnych stronie pozwanej kosztów zastępstwa procesowego ustalono w oparciu o § 6 pkt 3 i § 13 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2013.461 j.t.).